

8. SQL sakiniai taikomosiose programose

SQL gali būti vartojama dviem režimais:

- **interaktyviai**
- **taikomosiose programose**

Dvilypumo **privalumai**:

- interaktyvaus režimo prieinamos ir programose;
- SQL derinamas interaktyviai ir keliamas į programas.

SQL nėra pilnavertė programavimo kalba.

SQL tik **papildo bazinę programavimo kalbą**:

- SQL sakiniai programose – sąsaja su DB
- Programavimo kalba – patogus veiksmų valdymas.

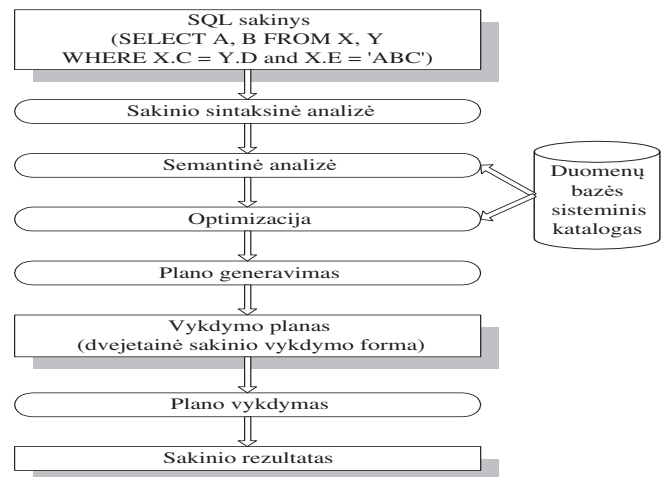
SQL vartojimo programose būdai:

- **Programų SQL** (angl. *embedded SQL*). Prieš kompiliuojant programą tekstas apdorojamas specialiu SQL preprocesoriumi. SQL2 apibrėžia SQL programavimo kalboms: Ada, C, COBOL, FORTRAN, Pascal ir PL/1.
- **Taikomųjų programų sąsaja** (angl. *application program interface* – API) – DBVS funkcijų rinkinys. TP sąsajos realizacijos:
 - ODBC (**Open DataBase Connectivity**).
 - JDBC (**Java DataBase Connectivity**).

8.1. SQL sakinio vykdymo etapai

SQL sakinių vykdyme skiriami 5 pagrindiniai etapai:

1. **Sintaksinė analizė.**
2. **Semantinė analizė.**
3. **Optimizacija.**
4. **Plano generavimas.**
5. **Plano vykdymas.**

Interaktyviame režime:

- visi 5 etapai vykdomi nuosekliai;
- DBVS SQL sakinius interpretuoja.

Programose:

dalis etapų gali būti atlikti kompiliuojant.

8.2. Programų SQL ypatybės

SQL ir bazinės programavimo kalbos sakinių bendro naudojimo principai:

- SQL sakiniai rašomi tarp programavimo kalbos sakinių. Programa yra apdorojama SQL preprocesoriumi.
- SQL sakiniuose galima naudoti programos kintamuosius.
- SQL sakinio rezultatas perduodamas programai per kintamuosius, apibrėžtus bazine programavimo kalba.
- **NULL** reikšmei naudojami programos kintamieji.
- Nuosekliai užklauso rezultato perrinkimui yra naudojami papildomi SQL sakiniai, kurių nėra interaktyviame SQL.

SQL sakinių užrašymo programose taisyklės priklauso nuo bazinės programavimo kalbos.

C programose:

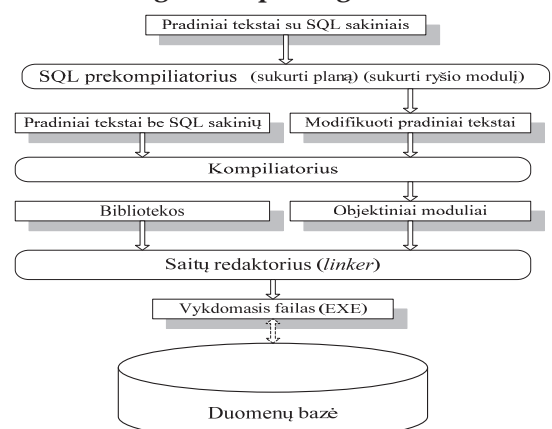
EXEC SQL <SQL sakinys> ;

Programų SQL sakiniai yra skirstomi į

- **statinius**
- **dinaminius**

SQL sakinys yra statinis ar dinaminis priklauso nuo galimybės sugeneruoti vykdymo planą preprocesavimo (kompiliavimo) metu.

8.3. Programos parengimo schema

8.4. Paprastų statinių SQL sakinių vartojimas

```
EXEC SQL INSERT INTO Vykdytojai
    VALUES (6, 'Baltakis', 'Informatikas', 2, NULL) ;

EXEC SQL DELETE FROM Vykdytojai
    WHERE Pavardė = 'Baltakis';

EXEC SQL UPDATE Projektai
    SET Terminas = Terminas * 1.1
WHERE Projektai.Nr IN
    (SELECT Projektas FROM Vykdymas,Vykdytojai
    WHERE Vykdytojas = Vykdytojai.Nr AND
    Pavardė = 'Baltakis');
```

Klaidų apdorojimas

Klaidų tipai:

- **Kompiliacijos klaidos.**
- **Vykdyto klaidos.**

DBVS klaidos kodą perduoda specialiu kintamuoju **SQLCODE**.

SQL ryšio sritis (SQL Communication Area):

```
EXEC SQL INCLUDE SQLCA;
```

SQL preprocesorius įtraukia eilutes:

```
#include <sqlca.h>
struct sqlca sqlca ;
```

sqlca.h

```
struct sqlca
{
    ...
    long sqlcode; /* SQL return code */
    ...
};
```

```
#define SQLCODE sqlca.sqlcode
```

SQLCODE reikšmės:

- 0 – SQL sakinytis įvykdytas sėkmingai.
- < 0 – rimta klaida, dėl kurios sakinytis neįvykdytas;
- > 0 – ypatinga situacija, pvz. 100 – „nėra duomenų“.

```
EXEC SQL DELETE FROM Vykdytojai
    WHERE Pavardė = 'Baltakis';
```

```
if (0 > SQLCODE)
    printf("Įvyko klaida. Kodas: %ld\n", SQLCODE) ;
else if (0 == SQLCODE)
    printf("Duomenys pašalinti sėkmingai\n") ;
else if (100 == SQLCODE)
    printf("Šalintinų duomenų nerasta\n") ;
```

Ypatingų situacijų tvarkymo SQL sakinytis **WHENEVER**
WHENEVER NOT FOUND | SQLERROR | SQLWARNING
CONTINUE | GO TO <programos žymė>

```
EXEC SQL WHENEVER SQLERROR GOTO error;
```

– atitinka:

```
if (0 > SQLCODE) GOTO error;
```

```
EXEC SQL WHENEVER NOT FOUND GOTO end;
```

– atitinka:

```
if (100 == SQLCODE) GOTO end;
```

```
EXEC SQL WHENEVER SQLERROR CONTINUE;
```

– atšaukia „goto“

Bazinis kintamasis tai – programos kintamasis, apibrėžiamas bazine programavimo kalba ir naudojamas SQL sakinyje.

Bazinius kintamuosius **galima naudoti ten**, kur SQL konstantas.

```
EXEC SQL BEGIN DECLARE SECTION;
```

```
long nr ;
```

```
EXEC SQL END DECLARE SECTION;
```

```
nr = 1;
```

```
EXEC SQL DELETE FROM Vykdytojai WHERE Nr = :nr ;
```

SQL ir C duomenų tipų suderinamumas:

INTEGER – **long**

SMALLINT – **short**

CHAR(n) – **char[n+1]**

DATE – **char[11]**

TIME – **char[9]**

NULL realizuojama **kintamuoju-indikatoriumi**.

- neigiama kintamojo-indikatoriaus reikšmė – **NULL**.
- neneigiama kintamojo-indikatoriaus reikšmė – baziniame kintamajame yra tikroji reikšmė.

```
EXEC SQL UPDATE Vykdytojai
```

```
SET Kategorija = :value:ind WHERE Nr = 1;
```

Kintamojo-indikatoriaus **negalima** vartoti paieškos sąlygoje:

```
EXEC SQL UPDATE Vykdytojai
```

```
SET Kategorija = COALESCE(Kategorija, 0) + 1
```

```
WHERE Išsilavinimas = :value :ind ;
```

⇒

```
if(ind < 0)
```

```
EXEC SQL UPDATE Vykdytojai
```

```
SET Kategorija = COALESCE(Kategorija, 0) + 1
```

```
WHERE Išsilavinimas IS NULL ;
```

```
else
```

```
EXEC SQL UPDATE Vykdytojai
```

```
SET Kategorija = COALESCE(Kategorija, 0) + 1
```

```
WHERE Išsilavinimas = :value ;
```

8.5. Statinių užklausių apdorojimas

Užklauso rezultato perrinkimui eilutė po eilutės programų SQL yra naudojamas **eilučių žymeklis** (angl. *cursor*):

DECLARE CURSOR – apibrėžiama užklausa ir jos žymeklis.

OPEN pradedamas užklauso vykdymas (žymeklis atveriamas).

FETCH – žymeklis perkeliams prie artimiausios užklauso rezultato eilutės ir tos eilutės duomenys priskiriami baziniams kintamiesiems.

CLOSE – nutraukiamas rezultato perrinkimas (žymeklis uždaromas).

```
void Vykdytojai_Kategorijos ()
{
EXEC SQL INCLUDE SQLCA ;
EXEC SQL BEGIN DECLARE SECTION;
char name [31]; /* pavardė */
short category; /* kategorija */
short ind; /* indikatorius */
EXEC SQL END DECLARE SECTION;
EXEC SQL WHENEVER SQLERROR GOTO error;
EXEC SQL WHENEVER NOT FOUND GOTO end;
EXEC SQL DECLARE curs CURSOR FOR
SELECT Pavardė, Kategorija
FROM Vykdytojai ORDER BY Pavardė;
```

```
EXEC SQL CONNECT TO Darbai ;
EXEC SQL OPEN curs ;

while ( 1 ) {
EXEC SQL FETCH curs INTO :name, :category:ind;
printf("Pavardė: %s ", name ) ;
if ( ind >= 0 )
printf( "Kategorija: %d\n", category ) ;
else
printf("Kategorijos nėra\n") ;
}
```

```
error:
printf( "SQL klaida: %ld\n", SQLCODE ) ;
end:
EXEC SQL WHENEVER SQLERROR CONTINUE;
EXEC SQL WHENEVER NOT FOUND CONTINUE;
EXEC SQL CLOSE curs ;
EXEC SQL CONNECT RESET ;
} /* funkcijos Vykdytojai_Kategorijos pabaiga */
```

- Žymens susiejimas su užklausa leidžia: vienu metu apdoroti keletą užklausių.
- Apibrėžiant užklausą (**DECLARE CURSOR**) galima vartoti bazinius kintamuosius.
- **SELECT** frazėje baziniai kintamieji neleidžiami.
- Atidarytas žymuo uždaromas transakcijai pasibaigus.
- SQL1 numato užklauso rezultato perrinkimą tik viena kryptimi.
- SQL2 **FETCH** papildytas: **FIRST, LAST, PRIOR, ABSOLUTE** <eilutės numeris>
RELATIVE <+|-> <eilučių kiekis>

Kai iš anksto žinome, kad užklauso rezultatas **-1 eilutė**:

```
SELECT <stulpeliai>
INTO <programos kintamieji> FROM <lentelės>
[WHERE <paieškos sąlyga>]
[GROUP BY <grupavimo stulpeliai>]
[ORDER BY <sutvarkymo stulpeliai>]
[FETCH FIRST ROW ONLY]
```

Vykdytojo pavardė ir kategorija, kurio Nr yra kintamajame *nr*

```
EXEC SQL SELECT Pavardė, Kategorija
INTO :name, :category :ind
FROM Vykdytojai WHERE Nr = :nr;

if ( 0 > SQLCODE)
printf("Įvyko klaida, kodas: %ld\n", SQLCODE);
else if ( 100 == SQLCODE)
printf("Vykdytojas Nr.: %d yra nežinomas\n", nr) ;
else if ( 0 == SQLCODE)
printf("Nr.: %d, pavardė: %s, kategorija: %d\n",
nr, name, (ind < 0 ? -1 : category)) ;
```

Jei **SELECT INTO** rezultatą sudaro **> 1 eilutė** – klaida.

Jei reikalavimus gali tenkinti kelios eilutės, bet mus domina tik 1-oji, tai fraze

FETCH FIRST ROW ONLY

galima nurodyti sistemai pateikti tik pirmąją eilutę.

8.6. Pozicinis duomenų šalinimas ir atnaujinimas

Užklauso rezultato apdorojimas – tai ne tik duomenų peržiūrėjimas, bet ir duomenų šalinimas bei atnaujinimas. Programų SQL yra sakinių **DELETE** ir **UPDATE** pozicinės formos:

```
DELETE FROM <lentelės vardas>
WHERE CURRENT OF <žymeklio vardas>
```

```
UPDATE <lentelės vardas> ...
WHERE CURRENT OF <žymeklio vardas>
```

```
DELETE FROM <lentelės vardas>
WHERE CURRENT OF <žymeklio vardas>
```

- Šalinama einamoji eilutė.
- Po šalinimo žymeklis perkeliamas prie kitos eilutės, žymeklio pozicija yra prieš kitą eilutę.
- Kita eilutė tampa einamąja po **FETCH**.

```
UPDATE <lentelės vardas> ...
WHERE CURRENT OF <žymeklio vardas>
```

Tam, kad einamąją eilutę galima būtų keisti, užklausa turi tenkinti:

- užklauso **FROM** frazėje yra tik viena lentelė;
- užklausoje nėra **ORDER BY**;
- užklausoje nėra **DISTINCT**;
- užklausoje nėra **GROUP BY**;
- užklausa yra apibrėžta nurodant, kad jos rezultatas gali būti keičiamas – nurodyta frazė **FOR UPDATE**.

Kai kurios DBVS reikalauja šalia frazės **FOR UPDATE** išvardinti stulpelius, kurių reikšmės gali būti keičiamos perrenkant rezultatą.

Jei yra žinoma, kad atidarius žymeklį, eilutės nebus nei keičiamos ir nei šalinamos, tai galima nurodyti

```
FOR READ ONLY
```

```
EXEC SQL DECLARE curs CURSOR FOR
SELECT Pavardė, Kategorija
FROM Vykdytojai FOR READ ONLY;
```

```
short Kategorija_Atnaujinimas()
{
  EXEC SQL INCLUDE SQLCA ;
  EXEC SQL BEGIN DECLARE SECTION;
  char name [31];
  short category, ind;
  EXEC SQL END DECLARE SECTION;
  char inbuffer[40];
  short ok = 1;

  EXEC SQL WHENEVER SQLERROR GOTO error;
  EXEC SQL WHENEVER NOT FOUND GOTO end;
```

```
EXEC SQL DECLARE curs CURSOR
FOR SELECT Pavardė, Kategorija
FROM Vykdytojai FOR UPDATE OF Kategorija;
EXEC SQL CONNECT TO Darbai ;
EXEC SQL OPEN curs ;
while(1) {
  EXEC SQL FETCH curs INTO :name, :category:ind;
  printf("Pavardė: %s ", name );
  if ( ind >= 0 )
    printf("Kategorija: %d\n", category);
  else
    printf("Kategorija: - \n");
```

```
action:
  printf("Pasirinkite: N, D, U, F, C\n");
  scanf("%s", inbuffer);
  switch(inbuffer[0]) {
    case 'N':
      break ;
    case 'D':
      EXEC SQL DELETE FROM Vykdytojai
      WHERE CURRENT OF curs ;
      break ;
```

```
    case 'U': printf("Įveskite kategoriją: ");
              scanf("%d", &category);
              EXEC SQL UPDATE Vykdytojai
              SET Kategorija = :category
              WHERE CURRENT OF curs ;
              break ;
    case 'F': goto end;
    case 'C': ok = 0 ;
              goto end;
    default: goto action;
  } /* switch pabaiga*/
} /* ciklo pabaiga*/
```

error:

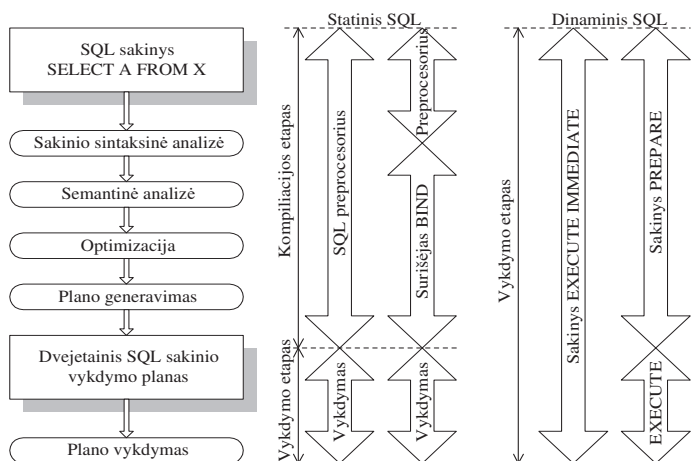
```
printf("SQL Klaida: %ld\n", SQLCODE); ok = 0;
```

end:

```
EXEC SQL WHENEVER SQLERROR CONTINUE;
EXEC SQL WHENEVER NOT FOUND CONTINUE;
EXEC SQL CLOSE curs;
if (ok)
    EXEC SQL COMMIT;
else
    EXEC SQL ROLLBACK;
EXEC SQL CONNECT RESET;
return ok;
} /* Funkcijos Kategorija_Atnaujinimas pabaiga */
```

8.7. Dinaminių SQL sakinių vykdymas

- Statiniuose SQL sakiniuose lankstumo siekiama tik baziniais kintamaisiais.
- Statiniuose SQL sakiniuose galima parametrizuoti tik konstantas, DB objektų – NE.
- Statinis SQL puikiai tinka, kai programos sudarymo metu yra žinoma visi SQL sakiniai ir juose dalyvaujantys objektai.
- Jei kreipimosi į DB sakiniai paaiškėja tik programos vykdymo metu, yra naudojami dinaminiai SQL sakiniai.


```
EXEC SQL BEGIN DECLARE SECTION;
char sqlStmt[256];
EXEC SQL END DECLARE SECTION;
long nr;
printf("Įveskite šalinamo vykdytojo Nr: ");
scanf("%ld", &nr);
sprintf( sqlStmt,
"delete from Vykdytojai where Nr=%ld", nr );
EXEC SQL EXECUTE IMMEDIATE FROM :sqlStmt;
```

Sakiniu **EXECUTE IMMEDIATE** galima įvykdyti daugelį SQL DML sakinių: **INSERT**, **UPDATE**, **DELETE**, **COMMIT**, **ROLLBACK** ir pan.

Daugumą DDL (**CREATE**, **DROP**) - taip pat.

Programos fragmentas, bet kuriam iš šių SQL sakinių įvykdyti:

```
printf("Įveskite DML sakinį: ");
scanf("%s", sqlStmt);
EXEC SQL EXECUTE IMMEDIATE FROM :sqlStmt;
if (SQLCODE < 0)
    printf("SQL klaida: %ld\n", SQLCODE);
else
    printf("Sakinys įvykdytas sėkmingai\n");
```

8.8. Dviejų etapų dinaminis SQL sakinių vykdymas

Dviejų etapų dinaminių SQL sakinių vykdymas:

- Suformuojama SQL sakinio simbolių eilutė, kaip ir **EXECUTE IMMEDIATE** atveju. Konstantos sakinyje gali būti pakeistos **parametro markeriu** – klausuku.
- Sakiniu **PREPARE** yra analizuojama simbolių eilutės sintaksė ir semantika, parenkamas optimalus sakinio vykdymo kelias ir generuojamas planas. Paruoštam sakiniui suteikiamas vardas.
- Sakiniu **EXECUTE** paruoštas sakiny yra vykdomas reikiamą kiekį kartų, kiekvieną kartą nurodant parametrų reikšmės.

```
EXEC SQL BEGIN DECLARE SECTION;
char sqlStmt[256];
short newValue, searchValue;
EXEC SQL END DECLARE SECTION;
char yes_no[2];
strcpy( sqlStmt,
"UPDATE Projektai SET Trukmė = ? WHERE Nr = ?");
EXEC SQL PREPARE stmt FROM :sqlStmt;
```

```

while(1) {
    printf("Įveskite projekto Nr.: ");
    scanf("%d", &searchValue);
    printf("Įveskite projekto Nr. %d naują trukmę: ",
           searchValue);
    scanf("%d", &newValue);
    EXEC SQL EXECUTE stmt
        USING :newValue, :searchValue;
    if(SQLCODE < 0) {
        printf("SQL klaida: %ld\n", SQLCODE);
        break;
    }
}

```

```

printf("Ar tęsti (Y/N)? ");
scanf("%s", yes_no);
if('N'== yes_no[0])
    break;
}

```

Parametrizuotos užklauskos pavyzdys:

```

EXEC SQL BEGIN DECLARE SECTION;
char sqlStmt[256];
char buffer[80];
char name[31];
EXEC SQL END DECLARE SECTION;
strcpy(sqlStmt, "SELECT Pavardė FROM Vykdytojai ");
strcat(sqlStmt, "WHERE Kvalifikacija = ?");
EXEC SQL PREPARE s1 FROM :sqlStmt;
EXEC SQL DECLARE c1 CURSOR FOR s1;

```

```

do {
    printf("Įveskite kvalifikaciją: ");
    scanf("%s", buffer);
    if(0 == buffer[0]) break;
    EXEC SQL OPEN c1 USING :buffer;
    do {
        EXEC SQL FETCH c1 INTO :name;
        if(SQLCODE != 0) break;
        printf("Pavardė: %s\n", name);
    } while(1);
    EXEC SQL CLOSE c1;
} while(1);

```